

Bardufoss 1940

INN FOR LANDING: Sivile arbeidsledere foran en betongblandemaskin på Bardufoss sommeren 1940. Om lag tusen norske arbeidere deltok i utbygginga av den tyske flybasen på Barc Junkers Ju 52 inn for landing. (Foto: Fritz Moser)

1700 biler og 6000 mann på ei bru - på ett døgn - på Bardufoss

MÅLSELV: I sommer er det 70 år siden tyskerne startet sin storstilte utbygging av flybasen på Bardufoss.

Morten Kasbergesen

De første tyske soldatene ankom Målselv 12. juni 1940. Senere samme måned startet tyskerne arbeidet med å bygge ut den tidligere norske og britiske flybasen på Bardufoss. Utbyggingarbeidene ble hovedsakelig utført av norske entreprenører, som rekvirerte arbeidere gjennom arbeidskontoret i Tromsø. I slutten av juni 1940 var lønna 1,79 kroner timen for andre arbeidere og 1,69 kroner timen for andre arbeidere. De første månedene pågikk arbeidene døgnet rundt sju dager i uka.

5. juli 1940 skrev Nordlys at om lag tusen norske arbeidere var i sving på Bardufoss. «Arbeidsstokken består av folk fra alle deler av Nord-Norge, og der er vel også enkelte fra andre deler av landet. Det bryr sjølsagt på visse vansker å plassere så mange folk på et sted, men etter det vi hører går alt stort sett bra. Folket tar det

hele med godt humør», rapporterte avisa. Det ble bygget en knappe 1200 meter lang og 60 meter bred betongrullebane. I tillegg ble det ført opp en rekke bygg og anlegg i tilknytning til flybasen.

Steinbrua sentral

Trafikken over den gamle steinbrua på Andselv gir et innblikk i hvor stor byggeaktivitet det var på Bardufoss for 70 år siden. I august 1940 krevde den tyske kommandanten på Bardufoss, kaptein Lochmann, at det ble etablert en trafikkkontrollpost ved brua. Årsaken var at det hadde skjedd en del trafikkulykker på og ved brua. Ei trafikkteiling viste at 1700 kjøretøyer og 6000 personer passerte brua i døgnet.

Ifølge Målselv-lensmann Ole Engvoll ble alt av byggematerialer til flybasen transportert over brua. Til og med sanden som ble brukt til støyping måtte fraktes over steinbrua. I tillegg måtte de fleste arbeidere som arbeidet ved flybasen ferdes over brua flere ganger i døgnet.

«Brua er meget smal (ca. 3 meter) og ligger i en kurve hvor det er atskillig heldning på veien. For å unngå trafikkuhell må der utvises den aller største forsiktighet både fra sjåførenes og det gjænde publikums side. Men i det mylder av folk

og biler som er her, er det alltid en eller annen som tar sjansen når trafikken går fritt», skrev lensmannen i et brev til politimester Leiv Øie i Tromsø datert 12. august 1940.

Engvoll mente derfor at det var riktig å etterkomme den tyske kommandantens krav om å sette en kontrollpost ved brua. I første omgang ble to mann satt til å dirigere trafikken på brua. De begynte tjenesten lørdag 10. august klokka 21. Kontrollposten ble etter anvisning fra kaptein Lochmann plassert ved den sørlige enden av brua, altså nærmest flybasen.

«Som betaling til mennene har jeg måtte love en ukelønn på minst 100 kroner samt stille i utsikt en tredje mann slik at hver vaktmann ikke får mer enn 8 timers arbeid i døgnet», skrev Målselv-lensmannen.

13. august ble en tredje mann satt inn som vaktmann ved brua, men det viste seg vanskelig å finne brukbare folk til det Engvoll beskrev som noentunde rimelig betaling.

Ingen uhell

Trafikkkontrollposten ved brua på Andselv var også et tema i hovedstaden. 5. september 1940 skrev Justisdeparte-

mentet et brev til politimester Øie. Av brevet framgikk det at departementet forutsatte at vaktholdet ved brua ikke ble oppretholdt lenger enn absolutt nødvendig. Det fikk politimesteren til å gi Målselv-lensmannen beskjed om å forberede avvikling av vaktordninga ved brua. «Jeg forutsetter at ordningen snart vil kunne avvikles ettersom arbeidet ved flyplassen avtar, da det skal være foretatt stor oppsigelse av arbeidere», skrev Øie til lensmannen 16. september.

Da hadde man allerede 2. september gått tilbake til to vaktmenn som en følge av at tyskerne kuttet et arbeidsskift ved flybasen 21. september rapporterte Ole Engvoll til politimesteren at det ikke hadde vært et eneste trafikkuhell på eller ved Andselv bru etter at trafikkposten ble opprettet 10. august.

Så sent som i midten av november 1940 var trafikkkontrollposten fortsatt i drift, men da hadde man bare en vaktmann. Han var på sin post ved brua på de tidene av dagen da trafikken var størst. Det vil si fra klokka 07.00 og utover formiddagen og fra klokka 16.00 til 19.00. Den største trafikken over brua var fra klokka 16.30 til 17.30 da det ordnere arbeidsskiftet sluttet.

ss for 70 år siden. I bakgrunnen kommer et transportfly av typen

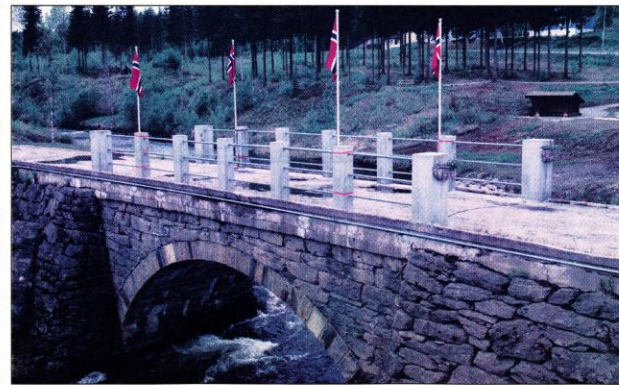
TYSKE ARBEIDERE: 4. kompani av den tyske arbeidstjenestens avdeling 360 deltok i utbygginga av flybasen på Bardufoss for 70 år siden. Kompaniet ankom Bardufoss i juni 1940. Bildet ble tatt ved Andsvatnet. (Foto: via Rune Raulio)

TYSKE VAKTER: Fra arbeidene på betongrullebanen på Bardufoss sommeren 1940. Tyske soldater sto for vakthold et under utbygginga av flybasen. Mannen i midten er en arbeidsløder. (Foto: Fritz Moser)

FLYPLASSBYGGERE: Mannskaper fra den tyske arbeidstjenesten marsjerer over betongrullebanen på Bardufoss høsten 1940. (Foto: via Rune Raulio)

STERKT TRAFIKKERT: 1700 kjøretøyer og 6000 personer passerte steinbrua på Andselv hvert døgn da utbyggingarbeidene på den tyske flybasen var på sitt høyeste for 70 år siden. Brua ble bygget på begynnelsen av 1920-tallet. Den ble restaurert i 2004. Bildet ble tatt i forrige måned.